

SÖYLEŞİ

Öfkeli şehirlerin sergisi

MAXXI Müzesi'nin sanat direktörü Çinli küratör Hou Hanru, günümüz Türkiye'sinin dinamiklerini, değişimini ve kültürel taleplerini "İstanbul: Passion, Joy, Fury" sergisiyle izleyiciye sunuyor. 45 sanatçı, mimar ve entelektüelin çalışmalarını, Gezi protestolarını başlangıç noktası olarak alarak beş ana tema ekseninde bir araya getiren sergi, üçayaklı bir projenin ikinci kısmını oluşturuyor. *(Sayfa 13)*

“Sanatçılar var olduğu sürece umut var”

İtalya'nın önemli müzelerinden MAXXI, 11 Aralık'ta açılacak "İstanbul: Passion, Joy, Fury" sergisiyle izleyiciye yaratma tutkusunu, amaca ulaşma sevincini ve şehrin öfkesini tattırarak. Serginin küratörlüğünü ise İstanbul'u yakından tanıyan Hou Hanru üstleniyor. Hanru ile bu dev sergiyi konuştuk.

NİLÜFER ŞAŞMAZER
nilufer@istanbulartnews.com

İki sene önce İtalya'nın önemli sanat kurumlarından MAXXI Müzesi'nin sanat direktörlüğüne atanan ancak bizim daha çok 2007'de gerçekleştirilen 10. İstanbul Bienali'nin küratörü olarak tanıdığımız Çinli küratör-eciştirmen Hou Hanru, günümüz Türkiye'sinin dinamiklerini, değişimini ve kültürel taleplerini yeni bir sergide izleyiciye sunuyor. 11 Aralık'ta başlayıp 30 Nisan 2016 tarihine kadar sürecek olan "İstanbul: Passion, Joy, Fury" 45 sanatçı, mimar ve entelektüel çalışmalarını, Gezi protestolarını başlangıç noktası olarak beş tema ekseninde bir araya getiriyor: Kentsel dönüşüm, politik çatışma ve direniş, yenilikçi üretim modelleri, jeopolitik aciliyetler ve umut.

İstanbul'dan yola çıkarak küresel bir perspektif sunma amacını güden sergide çalışmaların yer alan isimler Hamra Abbas, Can Altay & Jeremiah Day, Halil Altındere, Emrah Altınok, Herkes İçin Mimarlık, Volkan Aslan, Fikret Atay, Atelier Istanbul: Arnavutköy, **Vahap Avşar**, Imre Azem & Gaye Günay, Osman Bozkurt, Angelika Brudniak & Cynthia Madansky, **Hera Büyüktaşçıyan**, Antonio Cosentino, Burak Delier, Cem Dinlenmiş, Cevdet Erek, İnci Eviner, Extramücadele, **Nilbar Güreş**, Ha Za Vu Zu, **Emre Hüner**, Ali Kazma, Sinan Logie & Yoann Morvan, Mülksüzleştirme Ağları, Nejla Osseiran, Ceren Oykut, Pınar Öğrenci, Ahmet Öğüt, Didem Özбек, Şener Özmen, PATTU, Didem Pekün, Zeyno Pekünlü, Mario Rizzi, **Sarkis**, SO?, Superpool, ŞANALarc, Ali Tapık, Serkan Taycan, Cengiz Tekin, Güneş Terkol ve Nasan Tur.

"İstanbul: Passion, Joy, Fury" sergisi aslında üçayaklı bir projenin ikinci kısmını oluşturuyor. Hanru'nun ifadesiyle Akdeniz havzasının "öteki yakasına" bakan ve sırasıyla İran, İstanbul ve Beyrut'u merkez altına alan proje, Orta Doğu ve Avrupa arasındaki ilişkileri ve kültürel ortamı keşfetmeyi amaçlıyor.

"İmkansız Değil, Üstelik Gerekli: Küresel Savaş Çağında İyimserlik" başlığını taşıyan 10. İstanbul Bienali'nde kentsel olgulara, mimari gerçeklere ve bunların hayatımızdaki etkilerine bakan Hanru, bu kapsamlı sergide ise yine toplumsal gelişmeyi iyileştirecek yollar bulmak ve umudu hep taze tutmak gerektiğinin altını çiziyor. İstanbul'u "geleceğin laboratuvarı" olarak tanımlayan küratörden serginin değindiği noktaları dinledik.

İstanbul ile bağımız 2000'lerin ortasına, belki daha da eskiye dayanıyor. Küratörlüğünü üstlendiğiniz 10. İstanbul Bienali'nden sonra şehirle ilişkiniz nasıl yürüdü? Buradaki sanat ortamını gözlemlemeye devam ettiniz mi?

Evet, İstanbul'a düzenli olarak yolda bir iki kere geldim, özellikle de bienal zamanlarında. Bu ziyaretler İstanbul sanat ortamını evrimini takip edebilmemde son derece yardımcı oldu.

MAXXI'de düzenlenen sergi için çıkış noktası neydi?

İstanbul sanat ortamının dönüşümünü yakından izliyor olmam önemli bir çıkış noktası oldu. MAXXI'de çalışmaya başladığımda İtalyan ve Avrupa sanat camiasının Akdeniz ile olan etkileşimini, özellikle de İstanbul-Roma bağlantısının sunmanın önemini hemen fark ettim. Bu sergi, bahsettiğim etkileşim ve değiş tokuşlara odaklanan bir serinin ikinci aşığı. Bundan önce büyük bir İran sergisi düzenledik, bundan sonra da muhtemelen Beyrut üzerine bir proje yapacağız. 2007'de İstanbul Bienali projesiyle baş-

Hou Hanru, Vedovamazzei adlı İtalyan sanatçı ikilisinin işiyle. Fotoğraf: Cecilia Fiorenza

layan; sosyal-politik değişimler, kentsel dönüşüm ve eleştirel-direnişçi eylemler ile sanatsal hareketlilik arasındaki etkileşimleri ele alan araştırmamı genişletmeye karar verdim. MAXXI'den ve İstanbul'dan küratörlerle çalıştım (Ceren Erdem, Elena Motisi, Donatella Saroli); ayrıca İstanbul'dan diğer birçok küratör, eleştirmen ve sanatçımlı da önerilerini göz önüne aldım. Birkaç kez İstanbul'a seyahat ettik, burada atölyeler düzenledik. Hem kavramlaştırma hem de hazırlık süreci bu türden diyaloglarla ilerledi.

Sergi başlığının yalnızca insanların Gezi protestoları sırasındaki psikolojik durumunu değil, aynı zamanda Türk insanının bu ülkeye duyduğu aşk-nefret ikiliğini de özetlediğini düşünüyorum. Siz başlıkta nasıl karar kıldınız?

Başlık, sanat dünyasının karmaşıklığı ve dinamikleri üzerine yapılan uzun bir araştırma, düşünme süreci sonun-

da ortaya çıktı. Gezi protestoları yaratıcı ifadelerin bu yoğun ve muhalif dinamiğinin doruk noktasıydı. Çok katmanlı, çok boyutlu bir olaydı. Duygular ve düşünceler son derece zengin ama değişken, karmaşık bir haldeydi. Ben de bu başlıkta bu enerjik sürecin kapsamlı bir resmini çizmek istedim. Aslında son derece sezgisel olarak çıktık ancak güçlü ve anlamlı bir başlık olduğuna inanıyoruz.

Gezi'den sonra birçok sanatçı eylemsizlik durumuna geçti. Pek çoğu henüz çok erken olduğu gerekçesiyle üretimlerine Gezi'yi dahil etme konusunda çekimser davrandı. Hazırlık sürecinde sizin bu konuda gözleminiz ne oldu?

Gezi'ye dair deneyimler üzerine düşünmenin birçok farklı yolu olduğunu gözlemledik ve bu deneyimlerin başımız, aklımız ve sırsel bir şekilde ifade edildiğini gördük. Bunları geri çekilmek olarak görmemek gerek, daha

ziyade derin inceleme ve ilerleme önerileri olarak nitelendirilebilir. Bunları tüm projeye bir giriş olarak sunuyoruz. Sonrasında projenin katmanları çoğunlukla kentsel dönüşümle temsil edilen değişen gerçeklik, politik şiddet, ekonomik sınırlar, toplumsal bölünme ve var olan jeopolitik çatışmalarla yerel ile küresel arasında giderek artan gerilim gibi konularla yüzleşen, sanatsal ve mimari pratiklerle ilişkili altı bölümde daha geniş sorularla açılıyor. Geri çekilmeyi göstermek yerine yaratıcıların yeni toplumsal ve politik angajmanlarını vurgulamaya niyetindeyiz.

Küratörlüğünü üstlendiğiniz 10. İstanbul Bienali "İmkansız Değil Üstelik Gerekli: Küresel Savaş Çağında İyimserlik" başlığını taşıyordu. Bu sergi de umudun altını çiziyor. Bu iki sergi arasında geçen süreçte durumların iyileştini söylemek zor. Son zamanlarda sıkça sorulan bir soruyu size de yöneltmek

istiyorum: Bu tür kriz zamanlarında nasıl davranmalı, umudu nasıl korumalı?

Türkiye'deki durum son 10 yılda giderek daha da zorlayıcı hale geldi. Ancak yeni mücadeleler sanatçıların hayal gücüne dayalı, gerçekten yaratıcı işler geliştirmeleri için en iyi koşulları dayatıyor; buna umut meselesi de dahil. Umut verili bir şey değil, şimdiyle yüzleşerek hareket etmenin bir parçası. Sanatçıların ve diğer yaratıcı insanların güncel sorunlarla yüzleşirken çok daha derin, olgun ve güçlü olduklarına, gerçekten etkili işler ürettiklerine inanıyorum. Sanatçılar var olduğu sürece umut var...

Kentsel politikaların hayatımızı sert biçimde dönüştürmesinin etkisiyle son zamanlarda kent ve mimariye eğilen birçok güncel sanat sergisi yapıldı. Bu sergide de mimari önemli bir yer kaplıyor. Ancak burada kent politikalarının ötesinde küresel ekolojik sorunlara uzanan daha geniş bir perspektif var. Siz izleyiciye nasıl bir okuma sunuyorsunuz?

Bu serginin yüzünü yalnızca İstanbul'un durumuna dönmeyeceğini, daha küresel bir perspektif sunacağını umuyorum. İstanbul'un durumu tüm gerilim, çatışma ve coşkuyla bugün dünyada olan bitenin radikal bir örneğini teşkil ediyor. Adeta geleceğin laboratuvarı. Biz projenin bu laboratuvarın gelişmesine katkıda bulunabileceğinden ve onu uluslararası alanda daha görünür kılacağından; hatta bunun da ötesinde Avrupa'da olan bitenler üzerine daha derin düşünceler geliştirmeye yardım edeceğinden eminim.

Sergiye 45 sanatçı, mimar ve entelektüel yer alıyor. Hem içerik hem de mekan anlamında nasıl bir kurgu yaptınız? Diğer yandan sergiyi kısa ama önemli sorularla bölümlenme tercihinden bahsedebilir misiniz?

Sergiye altı bölüme ayırdık. Her biri şehirdeki bir yolu izleyerek ve kentsel bölgeleri olarak görülebilecek temalara vurgu yaparak açılıyor: Gezi meselesi, kentsel değişimlerin haritalanması, politik angajmanlar, işgücü/emek, birden fazla din, kültür ve etnik kökenin bir arada varoluşu, jeopolitika ile göç ve son olarak geleceğin laboratuvarı...

Ceren Erdem, Elena Motisi ve Donatella Saroli projeye nasıl katkıda buldular?

Küratöryel süreç kolektif ilerledi. Her biri İstanbul'da ve Roma'da kendi araştırmalarını yaptı. Çalışmalarının bir araya gelmesi de organik, dinamik ve pürüzsüz şekilde gerçekleşti. Her birinin kendi alanında özel bir bilgi birikimi var; öte yandan diğer profesyonellerin de önerileri son derece yardımcı oldu. Neredeyse her gün düzenli olarak yüz yüze ya da internet üzerinden görüşmeler yaptık. Sonuç verimli ve güçlü oldu diye düşünüyorum.

Birirmeden önce bu serginin parçası olduğu üçlü projeden de kısaca bahsedebilir misiniz? Projenin üçayaklı olmasının İran, İstanbul ve Beyrut arasında nasıl bir ilişki var?

Her üçü de kendine has tarihleri ve koşullarıyla bir tür Orta Doğu modernitesi ve çağdaşlığının yaratılmasına katkıda bulunmuş yerler. Biz bu üç bölgenin dinamik ortamlarını sunmaya çalışmakla yetinmiyoruz, aynı zamanda özellikle de Akdeniz'in öteki tarafında güncel üretimlere bakışımızı etkileyerek küresel sanat dünyasının tekrar biçimlendirilmesindeki önemlerini öne çıkarıyoruz. Tüm bunları küresel şimdiki ve geleceği ele almak için bize bütünlüklü bir durum sağlıyor.